

Sporda Risk Yönetimi: Bodrum Ultra Maratonu Örneği

Orçun OCAKOĞLU^{ID*}

Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 22.05.2019

Kabul Tarihi: 25.06.2019

DOI: 10.25307/jssr.568825

Online Yayın Tarihi: 30.06.2019

Öz

Bu çalışmanın amacı, risk ve risk faktörlerinin spor ile olan ilişkisini açıklamak, koşan ve yarışlara katılan sporcuların aldıkları riskleri belirlemek, risklerin etki düzeyini anlamak ve sporda risk yönetiminin önemini belirtmektir. Araştırmaya; Muğla ilinin Bodrum ilçesinde düzenlenen, Bodrum Ultra Maratonu'nda yarışan 156'sı erkek, 63'ü kadın 219 sporcu katılmıştır. Veri toplama aracı geliştirilirken Gök (2006), Çobanoğlu (2008) ve Karataş (2012) tarafından voleybol, futbol ve hentbol branşlarında uygulanan çalışmalarda kullanılmış *risk değerlendirme anketleri* gözden geçirilmiş ve bireysel sporun doğasına uygun bir biçimde uzman görüşleri de alınarak araştırmacı tarafından yeniden düzenlenmiştir. Likert tipinde hazırlanan "Risk Değerlendirme Ölçeği" adlı anketin geçerliliğini ve güvenilirliğini belirlemek için 209 sporcuya ön testler uygulanmıştır. Ön test sonucunda elde edilen verilerin geçerlilik incelemesi için yapılan faktör analizine göre; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,708 ve Bartlett's Test $p=0,000$ bulunmuştur. Temel Birleşenler Analizi (Principal Component Analysis-PCA) sonucunda ise 20 sorudan oluşan ölçeğin 4 faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa değeri ise 0,849 olarak bulunmuştur. Normal dağılım göstermeyen anket sonuçlarına parametrik olmayan Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri uygulanarak veriler analiz edilmiştir. Katılımcıların "Risk Değerlendirme Ölçeği"nin geneline verdikleri cevaplar; cinsiyet, yaş, medeni durum değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermezken ($p>0,05$); ölçeğin geneli ve alt faktörlerde eğitim durumu, koşu yılı ve ferdi sporcu ya da kulüp sporcusu olma değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermiştir ($p<0,05$). Sonuç olarak riskler içeren spor faaliyetlerine katılanların risk değerlendirme düzeyleri; cinsiyet, yaş ve medeni durum değişkenlerinden etkilenmezken, eğitim yılı, koşu yapma süresi ve ferdi sporcu ya da kulüp sporcusu olma değişkenlerinden etkilendiği görülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça sporcuların bilinçlendikleri, riskleri ve sonuçları daha iyi analiz edebildikleri, koşu yılı süresi fazla olan sporcuların yarışlara katılma tecrübeleri yüksek olduğundan risk değerlendirme düzeylerinin yüksek olduğu görüşüne ulaşılmıştır. Ayrıca koşuyu meslek edinerek bu işten geçimini sağlayan kulübe bağlı profesyonel sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin fazla olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Spor, risk, sporda risk yönetimi, risk değerlendirme.

Risk Management in Sport: Sample of Bodrum Ultra Marathon

Abstract

The aim of this study is to explain the relationship between risk and risk factors with sports, to determine the risks of athletes who run and participate at the races, to understand the effect level of the risks and to remark the importance of risk management in sports. The research was conducted on total of 219 participated athletes (156 men, 63 women) who competing in the Bodrum Ultra Marathon in Bodrum district of Muğla. Data collection tool was created with the help of the risk assessment questionnaires used in the studies conducted in Gök (2006), Çobanoğlu (2008) and Karataş (2012) in volleyball, football and handball branches were reviewed and the expert opinions were taken in accordance with the nature of the individual sport and were rearranged and developed by the researcher. In order to determine the validity and reliability of the questionnaire named "Risk Assessment Scale" prepared in Likert type, pre-tests were applied to 209 athletes. According to the factor analysis for the validity analysis of the data obtained from the pre-test; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value was 0,708 and Bartlett's Test was $p=0,000$. As the result of Principle Component Analysis (PCA), it was found that the scale consisting 4 factors in the total of 20 questions. The Cronbach Alpha value calculated for the reliability of the scale was found as 0,849. The non-normally distributed data were analyzed by applying nonparametric Kruskal Wallis H and Mann Whitney U tests. In order to answers of the survey; statistically significant differences were not found between gender, age and status ($p>0,05$). In the general and sub-factors of the scale, statistically significant differences in terms of education, year of running and individual or club runners were found ($p<0,05$). As the result, the risk assessment levels of athletes in risk involved sports activities; it is not affected by gender, age and status, it is seen that it is affected by education, year of running and being individual or club athlete. As the level of education increased, athletes can be analyzed the risks and results much better and athletes who run for along time to have high experience of race participation, thus the risk assessment levels were high. In addition, it is seen that, professional athletes in the club who earn his/her life by running, have high risk assessment level.

Keywords: Sport, risk, risk management in sports, risk assessment.

* **Sorumlu Yazar:** Orçun OCAKOĞLU, orcunocakoglu@gmail.com

GİRİŐ

Risk, yaşamın her anında oluşabilecek bir kavramdır ve sadece toplumlari, hkmetleri, Őirketleri ya da birtakım işlemleri etkilemez, aynı zamanda bireylerin günlük yaşantılarını da aynı Şekilde etkiler. Beck'e (2014) göre risk, insan eylemlerinin en büyük fenomenlerinden biriyken, Dugalic'e (2011) göre risk, her insani faaliyetin bir parçası olan karmaşık, kaçınilmaz ve belirsiz bir olgudur.

Risk, amaçlanan bir hedefe ulaşamama, kayba veya zarara uğrama tehlikesidir. Beklenmedik ve istenmeyen olayların, zararların, kayıpların oluşma olasılığı veya oluşması halinde meydana gelecek negatif etkinin Őiddeti olarak da tanımlanabilir (Fıkırkoca, 2003). Riskler, sporun doğası gereği oluşabileceği gibi bireyin davranışlarından da kaynaklanabilir. Örneğin spor yaralanmaları, salt spor dalından kaynaklı kaçınilmaz bir durum değildir; sporcunun kendi davranışları ile de meydana gelebilir. Kısacası riskler, insan faaliyetlerinin olduğu her yerde vardır ve kaçınilmazdır. Calvert ve Ewan (1995) riskin tanımındaki dört önemli faktöre dikkat çeker. Bunlar; belirsizlik, kayıp, kazanç ve önemdir. Belirsizlik; olayların tahmin edilememesidir. Kayıp; bir Őeyin değerini kaybetmesi ya da azalmasıdır. Kazanç; risk ortamında en fazla istenen sonuçken, önem ise bir riskin kimin için ne kadar önemli olduğuyla ilgilidir (Gök, 2006).

Spengler vd., (2006) göre risk yönetimi; spor ve insanları eğlendiren programlarla ortaya çıkan yaralanma ve ölüm olaylarını azaltma veya tamamen ortadan kaldırma ile bu süreçteki sorumlulukları sınırlandırmak olarak ele alınmaktadır. Bucher ve Krotee (2006) ise risk yönetimini; sadece bireyleri yaralanmalardan koruyan değil, bunun yanında organizasyonu da ekonomik zararlardan koruyan bir yönetim ve karar alma süreci olarak tanımlamışlardır.

Her spor aktivitesi ve rekreasyonel arayış riskler içerir. Sporcular, antrenörler, taraftarlar, kullanılan malzeme, zemin, ışıklandırma gibi birçok unsur risklerin sebep olacağı tehlikeli durumlar nedeniyle zarar görebilir. Bu kapsamda risk yönetimi; yaralanmalar, kayıplar, zararlar ve bunların spor organizasyonuna, spor aktivitesine veya spor tesisine etkisini en aza indirmek için yapılan değerlendirme, planlama ve uygulamayı içeren bir karar sürecidir (Nohr, 2009).

Bir spor organizasyonunda istenmeyen olaylar sonucu meydana gelen kayıp ve hasarların olumsuz etkisini en aza indirecek kararların alınmasını ve bu kararların yürütme sürecini kapsayan risk yönetiminin temel hedefi; organizasyondaki bireyleri (sporcu, antrenör, seyirci, vb.), organizasyonun varlıklarını (saha, bina, tesis, ışıklandırma, makine, ekipman, vb.), organizasyonun gelirini ve nn korumaktır.

Günümüzde ulusal ve uluslararası düzeyde birçok spor aktivitesi yapılmakta ve büyük katılımlar sağlanmaktadır. Sporcu, antrenör, kulüp görevlisi, hakem, organizatör, seyirci ve etkileşim halinde olunan üçüncü kişiler bu geniş katılımlı aktivite yani organizasyonlarının değişilmez parçalarıdır. Her insan faaliyetinin belirli derecede riskler içerdiği kabul ile gerek geniş kitlelerin katılımıyla gerçekleşsin gerekse de yapılan spor branşının doğası gereği olsun tüm spor organizasyonları riskler içermektedir.

Spor organizasyonlarına katılanlar sakatlanma riski ile karşı karşıya kalabilirken; organizasyonda görev yapan hakemler tamamen iyi niyetle bir anlık dalgınlık sonucu konsantre olamadığı için yanlış karar alma ve sonuca etki etme riskini taşır. Organizatörler ise yaptıkları yatırımın istenen ölçüde finansal karşılığını alamama riskini üstlenirler.

Göröldüğü gibi riskler çok boyutludur ve hem organizasyonda mücadele eden sporcuyu hem de üçüncü kişileri farklı şekilde etkilemektedir.

Bu araştırma sonucunda sporda risk yönetimiyle ilgili; ulusal boyutta yapılan bir organizasyona katılan sporcuların aldıkları riskleri belirlemek, risklerin etki düzeyini tespit etmek ve sporda risk yönetiminin önemini vurgulamak amaçlanmıştır. Organizasyonun, kulüpleri adına ya da ferdi yarışan, profesyonel sporcular ile amatör sporculara açık olması; literatürdeki mevcut risk değerlendirme sonuçlarının çeşitliliğini arttıracak, farklılık katacak ve gelecekteki araştırmalara kaynak teşkil edecektir.

YÖNTEM

Bu çalışmada betimleyici araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri; geçmişte varolmuş veya hala var olan durumları olduğu haliyle betimlemeye çalışırlar. Genel tarama modeli ise çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan tarama çalışmalarıdır (Karasar, 2014). Araştırmaya dahil edilen veriler anket yöntemi ile kesitsel olarak toplanmıştır.

Araştırma Grubu

Bu çalışmaya, Muğla ilinin Bodrun ilçesinde Kasım 2018’de düzenlenen Bodrun Ultra Maratonu’nda yarışan; olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yöntemi ile ayırım yapılmaksızın anket çalışmasına katılmayı kabul eden 18 yaşını doldurmuş 156’sı erkek, 53’ü kadın olmak üzere 219 sporcu katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı oluşturulurken; daha önce farklı branşlarda risk değerlendirmesi ile ilgili olarak sporculara uygulanan anketler incelenmiştir. Gök (2006), Çobanoğlu (2008) ve Karataş (2012) tarafından voleybol, futbol ve hentbol branşlarında uygulanan çalışmalarda kullanılmış *risk değerlendirme anketleri* gözden geçirilmiş ve bireysel sporun doğasına uygun bir biçimde uzman görüşleri de alınarak araştırmacı tarafından düzenlenip geliştirilmiştir. Saha çalışmasına başlanmadan önce geliştirilen “Risk Değerlendirme Ölçeği”nin geçerliliğini ve güvenilirliğini ölçmek için 209 sporcuya ön test uygulanmıştır. Ön test sonucu elde edilen verilerle anketin geçerlilik çalışması için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi; birbirleriyle ilişkili olan veri setlerini, birbirinden bağımsız daha az sayıdaki yeni veri setleri haline dönüştüren çok değerlikenli istatistik tekniklerden biridir. Faktör analizinin geçerliliği için ön test sonuçlarına; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett’s Test ile Temel Birleşenler Analizi (Principal Component Analysis-PCA) uygulanmıştır. KMO=0,708 ve Bartlett’s p=0,000 test değerleri faktör analizi için örneklem büyüklüğünün uygun olduğunu göstermektedir.

Temel Birleşenler Analizi sonucuna göre, geliştirilen ölçeğin 20 sorudan oluşan 4 faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Birinci faktördeki 7 sorunun sağlık yönetimi ile ilgili, ikinci faktördeki 7 sorunun yarışma organizasyonu ile ilgili, üçüncü faktördeki 2 sorunun finans yönetimi ile ilgili, dördüncü faktördeki 4 sorunun ise sosyal güvence ya da sigorta yönetimi ile ilgili risk değerlendirme unsurlarından oluştuğu görölmüştür.

Temel Birleşenler Analizinde ölçeğin varyans açıklama oranları; sağlık yönetimi alt boyutunda varyansın %29,60'ını; yarışma organizasyonu alt boyutunda varyansının %8,94'ünü; finans yönetimi alt boyutunda varyansının %15,42'sini; sosyal güvence ya da sigorta yönetimi alt boyutunda varyansının %20,46'sını açıkladığı görölmüştür. Ölçekte yer alan 20 maddenin tamamının ise toplam varyansın %74,42'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Elde edilen bu değerler ölçeğin yapı geçerliliğini sağladığını göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı; sağlık yönetimi alt boyutu için 0.860, yarışma organizasyonu alt boyutu için 0.858, finans yönetimi alt boyutu için 0.888, sosyal güvence ya da sigorta yönetimi alt boyutu için ise 0.838 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı 0.849 olarak hesap edilmiştir. Bulunan bu değerler ölçekten elde edilen puanların güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin sağlıklı olarak yorumlanabilmesi için risk değerlendirme ölçeğinin derecelendirme aralıkları 5'li olacak biçimde; çok az düzeyde riskli (1.00 - 1.80), az riskli (1.81 - 2.60), orta düzeyde riskli (2.61 - 3.40), çok riskli (3.41 - 4.20) ve çok fazla riskli (4.21 - 5.00) şeklinde belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılmak isteyen 250 sporcuya; 7 sorudan oluşan ve demografik değişkenleri içeren "Kişisel Bilgi Formu" ile 20 soru 4 alt boyuttan oluşan "Risk Değerlendirme Ölçeği" dağıtılmıştır. Geri toplanabilen ve geçerli şekilde doldurulan 219 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizinde öncelikle çalışmanın normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov (K-S) yöntemi kullanılmıştır. Bulunan p değeri 0.05'ten küçük olduğu için sonucun normal dağılım göstermediği anlaşılmıştır. Normal dağılım göstermeyen çalışma verilerine, bu aşamadan sonra parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan sporcuların demografik dağılımlarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Sporcuların demografik değişkenleri ile ilgili dağılım

Değişkenler	Alt Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Erkek	156	71,2
	Kadın	63	28,8
	Toplam	219	100,0
Yaş	30 yaş atlı	44	20,1
	30-39 yaş	77	35,2
	40-49 yaş	71	32,4
	50 yaş ve üstü	27	12,3
	Toplam	219	100,0
Medeni Durum	Bekar	138	63,0
	Evli	81	37,0
	Toplam	219	100,0
Eğitim Durumu	Orta Okul	11	5,0
	Lise	42	19,2
	Ön Lisans	68	31,1
	Lisans	87	39,7
	Yüksek Lisans	11	5,0
	Toplam	219	100,0
Koşu Yılı	1-5 yıl	126	57,5
	6-10 yıl	70	32,0
	11-15 yıl	18	8,2
	16-20 yıl	5	2,3
	Toplam	219	100,0
Ferdî / Kulüp	Bireysel Sporcu	198	90,4
	Kulüp Sporcusu	21	9,6
	Toplam	219	100,0

Tablo 1’de araştırmaya katılan sporcuların; %71,2’sinin erkek, %28,8’inin de kadın olduğu, bu sporcuların %20,1’inin 30 yaş altında, %35,2’sinin 30-39 yaş arasında, %32,4’ünün 40-49 yaşları arasında, %12,3’ünün 50 yaş ve üstünde olduğu, medeni durumları ile ilgili dağılımın %37 ile evli ve %63 ile bekar şeklinde olduğu görölmektedir. Sporcuların eğitim durumu yönünden dağılımları %5’i orta okul, %19,2’si lise, %31,1’i ön lisans, %39,7’si lisans, %5’i de yüksek lisans düzeyinde olmuştur. Sporcuların koşu branşını icra etme yıllarına bakıldığında %57,5’inin 1-5 yıl arasında, %32’sinin 6-10 yıl arasında, %8,2’sinin 11-15 yıl arasında, %2,3’ünün 16-20 yıl arasında koştuğu görölmektedir. Araştırmaya katılan sporcuların %90,4’ü bireysel, %9,6’sının ise bir kulübe bağlı olarak yarışlara katıldığı görölmektedir.

Sporcuların risk değerlendirme durumları hakkında elde edilen bulgular, aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2. Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	156	114,40	17846,00	4228	0,105
Kadın	63	99,11	6244,00		

Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda farkın istatistiksel olarak *anlamlı olmadığı* tespit edilmiştir ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 3. Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin yaşa göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p
30 Yaş Altı	44	116,34			
30-39 Yaş	77	112,08	3	6,869	0,076
40-49 Yaş	71	115,03			
50 Yaş ve Üstü	27	80,48			

Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin yaşa göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda farkın istatistiksel olarak *anlamlı olmadığı* tespit edilmiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin medeni duruma göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evli	81	110,31	8935,50		
Bekar	139	109,82	15154,50	5563,50	0,955

Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin medeni duruma göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda farkın istatistiksel olarak *anlamlı olmadığı* tespit edilmiştir ($p>0,05$) (Tablo 4).

Tablo 5. Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin eğitim durumuna göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
1) Orta Okul	11	68,64				1-3, 1-4, 1-5
2) Lise	42	86,65				2-4, 2-5
3) Ön Lisans	68	108,32	4	17,585	0,001	-
4) Lisans	87	123,59				-
5) Yüksek Lisans	11	143,41				-

Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 5). Araştırmada kullanılan risk değerlendirme ölçeğine göre eğitim durumu değişkeninde ortaya çıkan anlamlı farklılığın kaynağını belirleyebilmek için eğitim durumu değişkenine ikili kombinasyonlar halinde Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Bu testin bulgularına göre orta okul-lise, orta okul-ön lisans, orta okul-lisans ve orta okul-yüksek lisans eğitim durumları arasında ön lisan, lisans ve yüksek lisans eğitim durumları lehine, lise-ön lisans, lise-lisans ve lise-yüksek lisans eğitim durumları arasında ise lisans ve yüksek lisans eğitim durumları lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 6. Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin koşu yılına göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H Testi sonuçları

Koşu Yılı	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
1) 1-5 Yıl	126	99,88				1-2, 1-3
2) 6-10 Yıl	70	124,98	3	13,868	0,003	-
3) 11-15 Yıl	18	137,08				3-4
4) 16-20 Yıl	5	57,90				-

Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin koşu yılına göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda farkın istatistiksel

olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu testin bulgularına göre 1-5 yıl ile 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl arasında 6-10 yıl ve 11-15 yıl lehine, 11-15 yıl ile de 16-20 yıl arasında 16-20 yıl lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (Tablo 6).

Tablo 7: Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin ferdi sporcu ya da kulüp sporcusu olmasına göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları

Ferdi/Kulüplü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bireysel Sporcu	198	106,57	21100,50	1399,50	0,014
Kulüp Sporcusu	21	142,36	2989,50		

Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin ferdi sporcu ya da kulüp sporcusu olmasına göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 7). Anlamlı farkın kulüp sporcuları lehine olduğu ve bireysel sporculara göre kulüp sporcularının risk değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Sporcuların risk değerlendirme ölçeğine verdikleri yanıtların Ortalama ve Standart Sapma değerleri

No	Risk Değerlendirme Ölçeği	N	\bar{X}	Ss
1	Antrenman alanı ya da yarış parkurunda gerekli sağlık önlemlerinin alınmamış olması	219	3,93	0,613
2	Antrenman düzeyinin ve sıklığının yarışma düzeyine uygun ve yeterli olmaması	219	3,01	0,546
3	Antrenman ya da yarışlarda ısınma için yeterli sürenin verilmemesi	219	3,25	0,659
4	Antrenman ya da yarışlarda yeterli ve uygun malzeme kullanılmaması (spor ayakkabı, koşu kıyafeti, rüzgarlık, yağmurluk, vs)	219	2,26	0,437
5	Antrenman alanı ya da yarış parkurunda gerekli güvenlik önlemlerinin alınmamış olması	219	3,15	0,418
6	Antrenman alanı ya da yarış parkurunun zemin olarak uygun olmaması	219	2,95	0,651
7	Antrenman alanı ya da yarış parkurunun değişen hava koşullarına karşı korunamaması	219	2,58	0,495
8	Yarışma parkurunda yeterli içecek ve beslenme desteği sağlanmaması	219	2,86	0,814
9	Yarışma parkurunun açık ve net bir şekilde işaretlenmemiş olması	219	3,23	0,602
10	Yarışma öncesi bilgilendirme için teknik toplantı yapılmaması	219	2,67	0,699
11	Yarışma parkurunun kontrol noktalarında hakem/gözlemci gibi görevlilerin bulunmaması	219	2,32	0,612
12	Yarışma başlangıç alanında sporcuların hızlarına ve hedef sürelerine göre sıralanmaması	219	2,46	0,560
13	Yarışma parkurunun (yükselti grafiği, dönüş noktaları, kontrol noktaları, başlangıç-bitiş noktası, zorunlu malzemeler, vs) önceden duyurulmaması	219	3,02	0,546
14	Yarışmaya katılan sporcuların, bitirme sürelerinin ve sıralamalarının açıklanamaması	219	2,44	0,497
15	Belirlenen hedefler için sporcuya yeterli finansal kaynağın sağlanmaması	219	3,12	0,537
16	Ciddi bir sakatlanma halinde sporcunun yeterli finansal desteği alamaması/bulamaması	219	3,30	0,515
17	Yarışmaya katılmadan önce imzalanan beyanname, taahhütname, feragatname gibi metinlerin içeriğinin tam olarak bilinmemesi ve yerine getirilmemesi	219	2,18	0,383
18	Yarışma esnasında sporculara sağlık sigortası yapılmamış olması	219	4,06	0,401
19	Sporcunun yaptığı aktiviteler için uygun sigorta kapsamına sahip olunmaması	219	4,03	0,488
20	İmzalanan tüm sözleşmelerde sporcu haklarının korunmamış olması	219	2,25	0,555

Tablo 8'deki veriler dikkate alındığında; sporcuların risk değerlendirme düzeyine göre çok riskli olarak nitelendirdikleri ilk üç ifade sırasıyla “Yarışma esnasında sporculara sağlık sigortası yapılmamış olması” ($\bar{X}=4,06$), “Sporcunun yaptığı aktiviteler için uygun sigorta kapsamına sahip olunmaması” ($\bar{X}=4,03$) ve “Antrenman alanı ya da yarış parkurunda

gerekli sağlık önlemlerinin alınmamış olması” ($\bar{X}=3,93$) şeklinde dir. Sporcular tarafından az riskli düzeyde değerlendirilen ifade ise “Yarışmaya katılmadan önce imzalanan beyanname, taahhütname, feragatname gibi metinlerin içeriğinin tam olarak bilinmemesi ve yerine getirilmemesi” ($\bar{X}=2,18$) şeklinde dir. Sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin genel aritmetik ortalaması ($\bar{X}=2,95$) orta riskli düzeyde bulunmuştur.

TARTIşMA

Araştırmaya katılan sporcuların cinsiyete göre risk değerlendirme düzeyleri, ölçeğin genelinde anlamlı farklılık göstermemiştir. Karataş (2012) hentbol üzerine yaptığı araştırmasında, sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Aynı şekilde, Demirhan (2003) da doğa sporlarındaki risklerin algılanması üzerine yaptığı çalışmasında cinsiyet ve risk tercihleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığını ortaya koymuştur. Uluslararası çalışmalara bakıldığında; Chua (2012) polis memurları üzerine yaptığı araştırmasında risk algılama düzeyinin cinsiyet üzerinde etkili olmadığını, Nelson (2015) ise risk alma ve cinsiyet değişkeni üzerine yaptığı araştırmasında anlamlı bir farklılık tespit etmediğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan sporcuların yaşa göre risk değerlendirme düzeyleri, ölçeğin genelinde anlamlı farklılık göstermemiştir. Gök (2006), Karataş (2012), Karataş (2016), Uzun (2017) ve Can’ın (2018) voleybol, hentbol, basketbol, masa tenisi ve kaya tırmanışı üzerine yaptıkları çalışmalarda risk değerlendirme düzeylerinin yaşa göre anlamlı fark göstermediğini tespit etmişlerdir. Hanoch vd., (2018) tıbbi risk algısı ve risk alma düzeyinin yaşa etkisi üzerine yaptıkları çalışmada da farklılığın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan sporcuların medeni duruma göre risk değerlendirme düzeyleri, ölçeğin genelinde anlamlı farklılık göstermemiştir. Çobanoğlu (2008), Karataş (2012) ve Karataş’ın (2016) futbol, hentbol ve basketbol üzerine yaptıkları araştırmalarda risk değerlendirme düzeylerinin medeni duruma göre anlamlı fark göstermediğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Saraç ve Kahyaoğlu (2011) tarafından yapılan risk alma eğilimini etkileyen sosyo-ekonomik ve demografik faktörlerle ilgili çalışmada da farklılığın anlamlı ölçüde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan sporcuların eğitim durumuna göre risk değerlendirme düzeyleri, ölçeğin genelinde anlamlı farklılıklar göstermiştir. Çobanoğlu ve Sevil (2013) üst düzey futbolcuların, Karataş (2016) basketbolcuların, Uzun (2017) ise elit masa tenisi oyuncularının risk değerlendirme düzeylerinin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Black vd., (2018) eğitim seviyesinin finansal risk alma düzeyi üzerindeki etkisiyle ilgili araştırmasında benzer şekilde farklılığın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim seviyesi yüksek olan sporcuların bilinçli olması, oluşabilecek risk faktörlerini ve sonuçlarını daha iyi analiz edebilmesi risk algı düzeylerinin yüksek olmasına; eğitim seviyesi düşük olan sporcuların ise riskleri ve olası sonuçları iyi analiz edemediklerinden risk değerlendirme düzeylerinin daha düşük olmasına sebep olmaktadır.

Araştırmaya katılan sporcuların koşu yılına göre risk değerlendirme düzeyleri, ölçeğin genelinde anlamlı farklılıklar göstermiştir. Koşu yılı süresi fazla olan sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç koşu yılı süresi daha

fazla olan sporcuların, yarışa katılma tecrübesinden kaynaklı olarak risk değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öktem (2011) okçuların, Çobanoğlu ve Sevil (2013) üst düzey futbolcuların, Karataş (2016) basketbolcuların, Uzun (2017) elit masa tenisi oyuncularının ve Can (2018) kaya tırmanışçıların spor yapma süresine göre risk algıları arasında anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymuşlardır.

Araştırmaya katılan sporcuların ferdi sporcu ya da kulüp sporcusu olmasına göre risk değerlendirme düzeyleri, ölçeğin genelinde anlamlı farklılıklar göstermiştir. Uzun da (2017) elit masa tenisi oyuncuları üzerindeki çalışmasında benzer bir sonuca ulaşmıştır. Kulüp sporcusu olan koşucularda risk değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğu görölmüştür. Bu sonuç, koşuyu meslek edinerek bu işten geçim sağlayan profesyonel kulüp sporcularının risk değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Bu araştırmaya katılan sporcuların risk değerlendirme ölçeği maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarına göre, ifadelerden hiç biri çok fazla riskli düzeyde değerlendirilmezken; sağlık yönetimi ve sosyal güvence ya da sigorta yönetimi alt faktöründeki “Yarışma esnasında sporculara sağlık sigortası yapılmamış olması”, “Sporcunun yaptığı aktiviteler için uygun sigorta kapsamına sahip olunmaması” ve “Antrenman alanı ya da yarış parkurunda gerekli sağlık önlemlerinin alınmamış olması” ifadeleri çok riskli olarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin geneli ile alt faktörlerin tümündeki aritmetik ortalamalar ise orta riskli düzeyde değerlendirilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; koşu ile ilgilenen sporcuların risk değerlendirme düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada katılımcıların cinsiyet, yaş ve medeni durumlarının risk değerlendirme düzeyleri üzerinde etkili olmadığı; eğitim durumu, koşu yılı ve ferdi sporcu ya da kulüp sporcusu olmalarının ise risk değerlendirme düzeyleri üzerinde etkili olduğu ve sporcuların sağlık önlemleri, sakatlık sonrası finansal destek ve sosyal güvenlik ya da sigorta konularını öncelikli risk olarak gördükleri bilgisine ulaşılmıştır.

Koşucular spor yaşamları içerisinde çeşitli sebeplerden kaynaklanan riskler ile karşı karşıyadır. Sporcuların karşılaştıkları risklerden ne derece etkilendiklerini anlamak ve hangi olayları ne düzeyde riskli gördüklerini tespit edebilmek onların aktif spor yaşamlarında elde edecekleri başarı açısından son derece önemlidir. Bu sebeple koşucuların risk değerlendirme düzeylerinin incelendiği bu araştırma sonucunda, tespit edilen bulgular ışığında aşağıda bir takım önerilerde bulunulmuştur.

- Spor bakanlığının merkez ve taşra teşkilatları ile spor federasyonları; risklerin tespiti ve yönetilmesi için birimler kurabilir, bu konuda uzmanlardan destek alabilirler.
- Spor bakanlığının merkez ve taşra teşkilatları ile spor federasyonları; kulüplere ve ferdi sporculara risk ile ilgili bilgilendirme amaçlı iç hizmet eğitimi ya da seminer düzenleyebilirler.
- Spor bakanlığı ve yerel yönetimler; sporculara gerekli sağlık ve güvenlik tedbirlerini önceden aldığı antrenman alanları tahsis edebilirler.
- Spor bakanlığı; yarışma organizasyonları üzerindeki sağlık ve güvenlik konularında olan kontrollerini arttırabilir.

- Federasyonlar; kulüpler ve yarışma organizasyonlarına sağlık, güvenlik, finans, sosyal güvence ya da sigorta yönetimi konularında karşılaşılabilecekleri durumlarla ilgili olarak acil eylem planları oluşturmalarını isteyebilir ve bu konudaki görevlendirmeler için destekte bulunabilir.

KAYNAKLAR

- Beck, U. (2014). *Risk society – Towards a new modernity*. London, UK: Sage Publications.
- Black, S.E., Devereux, P.J., Lundborg, P. & Majlesi, K. (2018). The effect of education on risk taking in financial markets. [Erişim adresi: https://www.kavehmajlesi.com/uploads/7/2/8/9/7289299/educ_risk_taking_01_29_18_own_copy.pdf]
- Bucher, C. & Krotee, M. (2007). *Management of physical education and sport*. New York, USA: McGraw-Hill Companies.
- Calvert, D. & Ewan, C. (1995). Risks to health, risk management and environmental health impact assessment. *Australian Journal of Public Health*, 19(4), 325-326. [Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1753-6405.1995.tb00380.x>]
- Can, O. (2018). *Kaya turmanısında risk alma ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Muğla.
- Chua, Y.T. (2012). *The role of gender and risk perception among police officers – General lifestyle risks and occupation-specific risks*. Unpublished Master of Science thesis, Michigan State University, Criminal Justice Department, USA. [Erişim adresi: <https://d.lib.msu.edu/etd/1616>]
- Çobanoğlu, H.O. (2008). *Sporda risk yönetimi – Turkcell süper ligindeki sporcuların risk değerlendirmeleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Çobanoğlu, H.O., ve Sevil, G. (2013). Sporda risk yönetimi – Üst düzey futbolcuların risk değerlendirmeleri üzerine bir araştırma. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1-15. [Erişim adresi: <http://www.dergipark.org.tr/download/article-file/370603>].
- Demirhan, G. (2003). Doğa sporlarına ilişkin risklerin algılanması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 1-13. [Erişim adresi : <http://dergipark.org.tr/download/article-file/151384>]
- Dugalic, S. (2011). Risk management in sports and sports organizations. *Sport Sciene and Practise*, 2(3), 67-78. [Erişim adresi: <http://www.researchgate.net/publication/272161483>].
- Fıkırkoca, M. (2003). *Bütünsel risk yönetimi*. İstanbul: Kalder Yayınları.
- Gök, Y. (2006). *Türkiye birinci voleybol liginde yer alan spor kulüplerinin risk yönetimi açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Hanoch, Y., Rolison, J.J. & Freund, A.M. (2018). Does medical risk perception and risk taking changes with age. *Risk Analysis*, 39(5), 917-928. [Erişim adresi: <http://doi.org/10.1111/risa.12692>]
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Kitap.
- Karataş, Ö. (2012). *Sporda risk yönetimi – Türkiye hentbol süper ligi örneği*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Elazığ.
- Karataş, Ö. (2016). A research into evaluation of basketball athletes' risk perception level. *International Education Studies*, 9(5), 108-114. [Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.5539/ies.9vn5p108>]

Ocakoğlu, O. (2019). Sporda risk yönetimi: Bodrun ultra maraton örneği. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 113-123.

Nelson, J.A. (2015). Not so strong evidence for gender differencies in risk tking. *Feminist Economics*, 22(2), 114-142. [Erişim adresi: <http://doi.org/10.1080/13545701.2015.1057609>].

Nohr, K.M. (2009). *Managing risk in sport and recreation*. Illinois, USA: Human Kinetics.

Öktem, Ç. (2011). *Türkiye’de okçuluk sporunun risk yönetimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Tüksek Lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Antalya.

Saraç, M., ve Kahyaoğlu, M.B. (2011). Bireysel yatırımcıların finansal risk algılamalarını etkileyen demografik ve sosyo-ekonomik faktörler. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 5(2), 135-157. [Erişim adresi: http://www.bddk.org.tr/ContentBddk/BddkDergi/dergi_0010_06.pdf].

Spengler, J., Connaughton, D., & Pittman, A. (2006). *Risk management in sport and recreation*. Illinois, USA: Human Kinetics.

Uzun, M.E. (2017). *Elit masa tenisi sporcularının risk değerlendirme durumları açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.

Bu eser **Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.